

Roč. 9, č. 2 (32), 2006

بوستان

BÚSTÁN

Oficiální čtvrtletník Česko - íránské společnosti

Obsah

- 124 - R. Mirchi, *Pártský výstřel (Parthian Shot)*.
127 - *Básně současné perské básničky* Miriam Hejdarzade ze sbírky „Zůstanu Tvým motýlem“.
128 - *Dny kultury Íránců v Praze*.
130 - Mohammad Javad Kheradmand, *Čekání*. Přeložila Veronika Havlů.
130 - Mohammad Javad Kheradmand, *Hrstka starostí*. Přeložila Zuzana Křihová.
131 - Podobenství.
132 - Z. Denk, *Papouškova vyprávění (III)*.
135 - *Kristova palma neboli Skočec obecný*.
137 - *Deh Choda institut - Mezinárodní centrum perského jazyka*.
138 - R. Mirchi, *Perská jména – (E až L)*.
142 - Perské citáty.
142 - *Rozrazil perský-Veronica persica*.
143 - *Co přinesli Peršané světu: III. Kramle*.
144 - „*Perští Sásánovci, poslední slavná říše*“.
145 - *Perské poklady*

فهرست

- ۱۲۴ - تیر اشکانی (جنگ وگریز)، ر. میرچی
۱۲۷ - دو شعر از کتاب “پروانهات خواهم ماند” شاعره جوان ایرانی مریم حیدرزاده
۱۲۸ - روزهای فرهنگی ایران در پراگ
۱۳۰ - انتظار، محمد جواد خردمند، برگردان از فارسی، ورونیکا هاولو
۱۳۰ - مشتى دردسر، محمد جواد خردمند، برگردان از فارسی، زوزانا کرژیها
۱۳۱ - امثال
۱۳۲ - چهل طوطی، ایزدنگو دنک (۳)
۱۳۵ - کرچک
۱۳۷ - انستیتو دهخدا مرکز بین المللی آموزش زبان فارسی
۱۳۸ - نامهای ایرانی، ر. میرچی
۱۴۲ - امثال
۱۴۲ - سیزآب (ایرانی)
۱۴۳ - ۳-گیره آهنی
۱۴۴ - نمایشگاه، ساسانیان آخرین سلسله درخشان ایران“
۱۴۵ - گنج ایران

Obal: *Pártský jezdec*

Redakce Bústánu upozorňuje autory článků, že v roce 2006 získal „Bústán“ mezinárodní kód ISSN, který mohou použít při prezentaci referencí své vytištěné práce.

Pártský výstřel (Parthian Shot)

تیر اشکانی (جنگ وگریز)

R. Mirchi

Řím vyslal legie pod vedením zámožného senátora a generála Crassa, aby porazil Párty. Utkali se daleko v poušti a byli zdecimováni, když byli obklíčeni pártskými lukostřelci na koňských zadcích. Římské jezdecktvo daleko pronásledovalo ustupující pártské lehké jezdecktvo až do doby, kdy je pártské jezdecktvo zavedlo do pasti ke střetu s pártským těžkým jezdecktvem, čekajícím v dvoukolových vozech. Římané se nikdy předtím neoctli před obrněným jezdecktvem s velikými válečnými koňmi zakrytými brněním, a ozbrojeným oštěpy. Římská kavalerie byla bezcitně zastavena pártskou těžkou kavalerií, a postřílena lukostřelci z lehké kavalerie. Římská legie o 20 tisících jezdcích byla poražena, a ti co přežili, byli opožděni v poušti. Jeden z těchto opoždilců byl Říman jménem Brutus, který později osnoval

spiknutí senátorů na odstranění Julia Césara. Pártská říše byla Středovýchodní říší, která trvala po dobu 500 let, a byla na vrcholu v období Románské říše. Přestože si Řím přál dobýt známý svět, jako tomu bylo za Alexandra Velikého, přesto si nikdy nepodrobil Párty. Pártská říše pokrývala území Iráku, a částečně Turecka, Íránu, Izraele, Sýrie, Kuvajtu, Saúdské Arábie, Arménie a Gruzie.

Pártské jezdecktvo bylo to, co drželo Řím v úzkých, a mělo speciální zbraně, malé, nazpět ohnuté luky. Pártové vládli také speciální taktikou používání těchto luků. Když chtěli napadnout nepřátelské síly, tak předstírali úprk v plném ústupu. Nepřítel je pronásledoval. Takto, s nepřítelem v těsném závěsu, se Pártové otočili v sedle nazad a zahájili palbu z luků ze zadku svých koní s velkým účinkem. Tato taktika byla úspěšně používána nejen Párty, ale i dalšími iránskými civilizacemi využívajícími převážně jezdecktvo k přerušení linií, zničení, pronásledování, zmrzačení a pobití nepřátelských sil, speciálně pěších pluků. Tato taktika se stala známou jako „pártská střelba“, na kterou se doposud odvoláváme, když o někom říkáme, že použil „pártský výstřel“ při sporu či v argumentaci. Tento termín, používaný ve 20. století, vyjadřuje štiplavou urážku nebo bonmot, řečené v závěru řečnickova projevu.

Pártský válečník na Trajánově sloupu v Římě (překreslení)

Bitva u Carrhae v r. 53 před n.l.

Roku 56 př. n. l. se triumvirové setkali v Luce, aby stvrdili a nadále prodloužili svou spolupráci. Navzdory této skutečnosti se každý z nich snažil získat pro sebe ještě větší moc. Asi nejhorší postavení měl Crassus. Byl sice bohatší než César a Pompeius, možná dokonce nejbohatší Říman své doby vůbec, jenže slávou a úctou se se zbývajícími dvěma nemohl rovnat. Pompeius si již dříve vysloužil nehynoucí obdiv všech Římanů při svém východním tažení, César právě v Galii vyhrával jednu bitvu za druhou.

Aby zastínil úspěchy svých kolegů, uspořádal Crassus roku 53 př.n.l. tažení proti Pártům. Se sedmi legiemi (cca 30 000 mužů) a asi deseti tisíci vojáky pomocných sborů vytáhl ze Sýrie podél řeky Eufrat. Po několikadenním pochodu udělal Crassus největší chybu svého života, když opustil bezpečí řeky a vydal se do rovinaté pouštní krajiny. Bylo známo, že Pártové vynikají nad jiné národy v jezdeckém umění. Jádrem jejich armády tedy tvořila jízda. Za této situace se měli Římané držet v horském terénu, který je pro koně jen obtížně schůdný. Tím, že pokračovali terénem rovinatým, umožnili pártské armádě naplno využít její největší a také nejobávanější zbraň.

Zpočátku nekladli Pártové Crassovi odpor. Římské hlídky viděly jen stopy mnoha koní, ovšem vojsko nikde. Crassovi stouplu sebevědomí, začínal si myslet, že se mu nepřítel neodváží postavit v přímé bitvě. To ovšem jen do doby, než se vrátilo několik zvědě se zprávami o nedaleko operující k boji připravené armádě. V první chvíli otevřel Crassus svůj šik tak, aby měli vojáci dostatek místa a zároveň roztáhli svou linii, čímž by zabránil možnosti obklíčení. Jízdu umístil klasicky na křídla. Ovšem pak se rozmyslel a, navzdory radám svých velitelů, vytvořil čtvercovou formaci, přičemž každá strana čtverce byla složena z dvanácti kohort a části jízdy připojené ke každé z nich. Středu velel Crassus, jednomu křídlu Cassius, druhému Crassův syn Publius. Takto pochodovali až k řece zvané Balissus. Přestože většina důstojníků zde chtěla postavit tábor, odpočinout si a přenocovat, Crassus nařídil pokračovat v pochodu.

Konečně se objevil nepřítel. Proti téměř čtyřicetitisícovému římskému vojsku postavili Pártové jen 10 000 elitních jízdních lučištníků a 1000 mužů těžké jízdy (katafraktů), pod velením vojevůdce Sureny.

Když se Římané přiblížili, spustili Pártové obrovský randál. Široko daleko se rozléhal zvuk jejich trumpet a bubnů. Pak zaútočili. Nejprve měli v úmyslu zatlačit římské řady zpět pomocí svých kopí. Legionáři ovšem jejich útok poměrně bez problémů odrazili. Brzy Pártové pochopili, že s touto taktikou neuspějí. Proto se stáhli a začali obklíčovovat římskou formaci. Na to reagoval Crassus vysláním lehkooděnců. Ti se však daleko nedostali. Okamžitě jak vyrazili, byli zasypáni deštěm šípů a donuceni utéci zpět mezi těžkooděnce. Pártové byli vynikající jezdci a lučištníci. Jejich speciální taktikou bylo vedení koně na ústupu tak, že byli zároveň schopni vysílat zpět mraky šípů na pronásledujícího nepřítele.

Eran Spahbodh Rustaham Suren-Pahlav (84 – 31 př.n.l.)

Teprve teď si Římané začali uvědomovat sílu Surenovy armády a jejich šípů. To už však bylo pozdě. Pártové se nyní rozmístili v dostatečné vzdálenosti od legií a začali na ně ze všech stran střílet šípy. Římané se ocitli v beznadějně situaci. Pokud udržovali svou formaci, byli koseni salvami z pártských luků. Pokud se pokusili o výpad, provedli Pártové svůj předstíraný ústup, přičemž působili pronásledovatelům ztráty svojí střelbou.

Ve snaze vymanit se z nevýhodného postavení rozkázal Crassus svému synovi Publiovi, aby se pokusil napadnout pártskou jízdu. Publius sebral 1300 jezdců, 500 lučištníků a osm kohort plně vyzbrojených těžkooděnců a vedl je do boje. Došlo k menší potyčce, která vyzněla lépe pro Publia. Pártové začali předstírat útek. Horlivý Publius se neopatrně pustil do pronásledování a brzy ztratil kontakt s hlavním

šikem. Nyní se utíkající Pártové otočili a další, čerstvé síly Římany obklíčily. Do boje se navíc zapojila i pártská těžká jízda. V nerovném boji Římané podlehli. Surenovi vojáci usekli Publiovu hlavu, nabodli ji na oštěp a objížděli Crassovy legie tak, aby ji každý viděl. Legionáře to vyděsilo, báli se nového útoku a jen s velkými obtížemi se Crassovi povedlo udržet poslušnost své těžce demoralizované armády.

Další útok skutečně přišel. Kromě lučištníků začala na římské linii dorážet i těžká jízda. Skleslí a vyděšení legionáři nekladli přílišný odpor a jejich ztráty prudce narůstaly. Naštěstí pro Římany přišla noc. Pártové přerušili své útoky. Za tmy zahájil Crassus ústup směrem ke Carrhae. Část jízdy jen projela kolem Carrhae a pokračovala dál do Sýrie. Ostatní zbytky Crassovy armády se uchýlily do města.

Příští noc vytáhl Crassus z města směrem do hor. Ovšem vinou špatné viditelnosti a zrádných průvodců se římská armáda roztrhala na menší skupiny, bloudící po okolí. Crassova skupina byla obklíčena. Vojáci obklopili svého vojevůdce a očekávali smrt. Nicméně Surena povel k boji nedal. Místo toho nabídl Římanům mír. Crassus Pártům příliš nevěřil, ale zoufalí legionáři vidící naději na záchranu ho donutili vyrazit k jednání se Surenou. Když se tedy vydal dojednat podmínky míru, byl Pártý zajat a poté zavražděn. Bitva u Carrhae byla pro římské impérium katastrofa. Přibližně třicet tisíc vojáků padlo. Asi deset tisíc jich bylo zajato. Orlové sedmi římských legií skončili v rukou největších nepřátel Říma.

Pártská armáda

Římská armáda je považovaná za nejefektivnější vojenskou sílu antiky. Věnujíc se vojenství starých Římanů se však často zapomíná na jedničku jejich impéria, na Pártskou říši, se kterou na Východě koexistovali a též vedli mnohé ozbrojené konflikty. Složení, organizace a i taktika pártské armády byli úplně odlišné od složení, organizace a taktiky silné římské armády. A přeci byla pártská armáda silou, která byla schopna ušetřit Římanům nejednu porážku.

Pártové vycházeli při formování své vojenské moci z historických zkušeností a též ze strategických daností své říše. Řecko-perské války a tažení Alexandra Velikého totiž ukázali, že lehkooděnci nemají proti vycvičeným těžkooděncům šanci. Důležitým se pro pártskou armádu jeví i geopolitické danosti, které vyžadovaly, aby byla schopná rychlého přesunu z jednoho konce říše na druhý, když na západě sousedila Pártská říše nejdříve se Seleukovci a později s Římany a ze severu ji ohrožovali asijské nomádské kmeny. V neposlední řadě je též třeba připomenout nomádský původ Pártů (původně Pársů). Toto všecko vedlo k tomu, že na rozdíl od helénistických armád a římské armády vsadili Pártové na jízdu. Jízda se stala páteří pártské armády a přestože měla i pěšáky, jejich počty byli nízké a hráli jen bezvýznamnou úlohu. Rozhodující úloha jízdy byla pochopitelná, protože římským legionářům by se pártská pěchota nemohla vyrovnat a proti asijským stepním jezdcům byla pěchota vlastně zbytečná.

Jádrem pártského vojska byli jízdni lukostřelci. Šlo o lehkou jízdu vyzbrojenou luky, šípů a meči. Lehká jízda však nebyla vhodná pro přímý útok, proto byly zformované oddíly těžké jízdy, tzv. *katafrakti* (z řeckého slova *κατάφρακτος*). Šlo o od hlavy po paty obrněnou těžkou útočnou jízdu. Výstroj katafrakta tvořila přilba a až po kolena sahající brnění vyrobené z kůže pokryté železnými šupinami, které chránily jezdce proti tvrdým úderům. Katafrakt byl vyzbrojený dlouhým kopím a lukem. Kopí bylo velmi dlouhé a těžké a dalo se jím propíchnout i dva muže najednou.

Luk dával katafraktovi možnost útočit i na vzdálené cíle a šíp vystřelený z pártského luku mohl za určitých okolností prorazit i brnění římského legionáře.

Tzv. asymetrický reflexní luk byl neobvykle konstruovaný. Byl vyráběn z ohebného dřeva, které bylo mezi střední částí a oběma konci luku vytvarováno do oblouku. Konce a střední část byly zesíleny plochými kostmi. Na konci luku byla tětiva a napětí se koncentrovalo do dvou oblouků připomínajících písmeno C. Vrchní oblouk byl o něco větší než spodní, jezdec měl tím pádem větší volnost při jeho ovládání. Luk měl daleko větší průraznost a dostřel než klasický "kulatý luk" a nehrozilo mu přetažení a ztráta účinnosti při velkém napětí. Šípů měly trojhrannou železnou špičku a otvor v dřívku, který způsoboval, že vystřelený šíp různě pískal - tímto způsobem se vydávaly rozkazy, kterým nepřítel nerozuměl. Byla to zbraň ideálně se hodící pro rychlé jezdecktvo, a tak se stali tito kočovníci děsivou hrozbou.

Pro boj z blízka byl katafrakt vyzbrojený též mečem. Ale v případě katafraktů nebyl obrněný jen jezdec.

Kůň byl též chráněn od hlavy až po kolena brněním ze železných anebo bronzových šupin. Taková výstroj a výzbroj činila z katafrakta jednoho z nejobávanějších bojovníků antiky. Pártové využívali na principu katafrakta také oddíly jezdců na velbloudech. Velbloudi snášeli váhu brnění lépe než koně a v případě střelby z luku poskytovali střelci lepší střeleckou pozici. Byli však mnohem zranitelnější vůči bodcům (*tribulus*) používaným Římany. Co se poměru lehké a těžké jízdy týče, tak v bitvě u Carrhae byl poměr přibližně 1:10 ve prospěch lehké jízdy, ale v následujících obdobích byla úloha těžké jízdy stále výraznější.

Nejen v rozhodující úloze jízdy se pártská armáda lišila od svých římských protivníků. Když Římané v dobách císařství měli už plně profesionální stálou armádu, tak pártská armáda byla ještě postavena na feudálních principech. Sice se samozřejmě vyskytovaly stálé posádky ve městech, ale stálá armáda na způsob té římské neexistovala. Vždy když to okolnosti vyžadovaly, svolal "král králů" (oficiální titul pártského panovníka) své vazalské krále (vazalských království bylo 18), šlechtice, kmenové vůdce a velitele posádek. Tito šlechtici (*azat*) přivedli svoje družiny (*hamspah*) a oddíly svých poddaných (v západních pramenech nesprávně označovaných jako otroci), kteří byli už od malička cvičeni v jízdě na koni a střelbě z luku. Jako příklad se uvádí Eran-Spahbed Suren-Pahlav, zvaný Surena, který takto proti Crassovi postavil 10 000 jezdců. Největší pártskou armádu postavilo 400 šlechticů (*azat*) proti Markovi Antoniovi a tvořilo ji 50 000 jezdců.

Pártové byli mistři v taktice předstíraných ústupů. Jízda svým předstíraným ústupem vylákala nepřítele z jeho postavení, rozdělila ho a potom se nečekaně otočila a zasypala ho smrtonosnou sprškou šípů. Specialitou Pártů byl již zmíněný **pártský výstřel**, kdy se jezdec během jízdy otočil v sedle a vystřelil z luku na svého pronásledovatele. Stálý přísun střel pro pártské lukostřelce byl zabezpečený prostřednictvím velbloudů, kteří na svých hřbetech nesli náklady šípů. Slabinou pártské taktiky bylo obléhání opevněných měst. Pártové nepoužívali obléhací stroje, dokonce ani když nějaké ukořistili Římanům. Dlouhotrvající obléhání s cílem nepřítele vyhladovět bylo limitováno feudálními principy, na kterých byla pártská armáda postavena. Protože armáda byla tvořena hlavně z oddílů poddaných jednotlivých šlechticů, bylo jasné, že musí dříve či později dojít k jejímu rozpuštění a návratu odvedeného mužstva do jejich domovů. Pártští velitelé proto plánovali vojenské akce jen jako krátká tažení a vyhýbali se dlouhotrvajícím obléháním, ale stejně tak nebyli schopni ani trvalejší okupace obsazených území.

Organizace pártské armády není ale úplně jasná. Armáda (*spad*) se dělila na *drafš*, který měl asi 1 000 mužů a ten se dělil na menší oddíly s názvem *vašt*. V čele *spad* byl buď samotný král, jeho syn anebo *spadpat*, velitel vybraný mezi příslušníky některého významného šlechtického rodu.

Éra Pártů se náhle skončila na začátku 3. století n.l., když oslabené Párty porazila perská dynastie Sásánovců. Pártská armáda zanikla v bitvě na pláni Óhrmazdakán v roce 224, kde byla úplně rozprášená. Novoperská říše dynastie Sásánovců však v mnohém i v oblasti vojenství navázala na své pártské předchůdce.

Básně současné perské básničky Miriam Hejdarzade ze sbírky „Zůstanu Tvým motýlem“

دو شعر از کتاب «پروانه‌ها تا خواهم ماند» شاعره جوان ایرانی مریم حیدرزاده

Mariam Hejdarzade مریم حیدرزاده

Narozeniny

تولد

لبخند زدی و آسمان آبی شد
شب های قشنگ مهر مهتابی شد
پروانه پس از تولد زیباییت
تا آخر عمر غرق بی تابی شد

Duha

رنگین کمان

ای کاش گل بودی و من از باغها می چیدمت
یاکه طلوعی بودی و از پنجره می دیدمت
ای کاش چشمانت ضریحی داشت چون رنگین کمان
هروقت باران می گرفت از دور می بوسیدمت

Dny kultury Íránu v Praze

روزهای فرهنگی ایران در پراگ

Ve dnech 13.-15.září 2006 proběhly v prostorách Městské knihovny v Praze Dny kultury Íránské islámské republiky. Akce se konala pod záštitou Velvyslanectví Íránské islámské republiky v Praze, Česko-íránské společnosti a Městské knihovny v Praze. Představení se začínala každý den od 18 hodin a program končil ve 21 hodin. Současně se mohli návštěvníci v rámci výstavy seznámit s íránskou kulturou a tradičními íránskými výrobky.

Velvyslanectví Íránské islámské republiky a Česko-íránská společnost pozvala všechny zájemce ke shlédnutí zajímavého a ojedinělého programu.

Vstup byl pro zájemce volný.

Kromě pozvaných hostů navštívilo tuto kulturní akci i mnoho zájemců o íránskou kulturu. Podle jejich ohlasů a vyjádření byly Dny kultury Íránu v Praze kladně hodnoceny. Největší zájem byl o íránskou hudbu a promítání íránských filmů, zvláště film Panna Marie, který režíroval pan Šahrijár Bahrání, zaznamenal velký ohlas. Zajímavé byly rovněž ukázky íránských miniatur, které malovala přímo v předsálí Městské knihovny paní Mina Sadri, která seznámila přítomné s technikou a způsobem malby vystavovaných miniatur.

• Íránská národní hudba

Osm íránských hudebníků skupiny HAMNAVA denně přibližovalo v Praze perskou klasickou hudbu. Skupinu tvořili tito hudebníci:

- M. Borhani
- Musavi
- H. Adib
- Modaresi
- F. Cheradmand
- S. Salak

Dalším hostem hudebního večera byl i nám známý Ali Amiri, který zpíval perskou píseň.

Hudební skupina HAMNAVA

• Filmová projekce íránské kinematografie

Panna Marie Režie: Šahrijár Bahrání

Děj začíná v roce 16 před narozením Ježíše, v době, kdy lidé očekávají narození Spasitele. Imránovi se narodí dcera a její matka jí vybere jméno Marie a protože se před jejím narozením zaváže, že její dcera až

Dny kultury Íránské islámské republiky v Praze

13.-15. září 2006

روزهای فرهنگی ایران در پراگ

Kulturní program

- ? Filmová projekce íránské kinematografie:
 - ? Sobota 13.9. Panna Marie 18:00-21:00
 - ? Úterý 14.9. Mávíná hudba 18:00-21:00
 - ? Úterý 14.9. Větrný huberec 18:00-21:00
- ? Íránská národní hudba – živě
- ? Íránské klasické malířství (miniatury), techniku předvede Mina SADRI
- ? Originální ruční práce (koberce, textilie, keramika, umělecké předměty)
- ? Obrazová projekce z různých zajímavých míst v Íránu

Městská knihovna, Městská knihovna 1001, Praha 1
Děti + 17:30 - 21:00 hod., vstup volný

do dospělosti bude sloužit v chrámu, pošle ji tam. Marie naráží na odpor židovských duchovních, ale s pomocí Zachariáše zůstane v chrámu a lidé se k ní obrací. Nakonec je však z chrámu vypuzena a v té době podle Božího přání otěhotní, čímž proti sobě popudí lid. Herodes ze strachu nechá pozabíjet všechna novorozeňata, ale dítě Marie se zachrání.

Matčin host Režie: Dárjúš Mehrdžúí

Matka plná znepokojení očekává příchod hostů. Otec zatím nepřišel a každou chvíli mají dorazit hosté. Po návratu otce přicházejí hosté a začíná se rozvíjet další děj, který končí zkolabováním matky a jejím převozem do nemocnice.

Větrný koberec Režie: Kamál Bahrámí

Makato, japonský obchodník s koberci, přijede do Íránu, aby si nechal utkat speciální koberec. Během pobytu v Íránu je doprovázen svým íránským přítelem a zažívá různá dobrodružství.

Promítané filmy byly veřejností velice kladně přijaty, o čemž svědčil velký zájem diváků.

- **Íránské klasické malířství (miniatury)**

V předsáli Městské knihovny vystavovala své kresby paní Mina Sadri, která zároveň předváděla i techniku malování perských miniatur. Paní Mina Sadri je absolventkou teheránské univerzity, své kresby vystavovala v mnoha zemích a kromě množství článků vydala také knihu „Mystické malby“.

M. Sadri: Stojící mladík, Praha 2006

- **Originální ruční práce (koberce, textile, keramika, umělecké předměty)**

Ukázky ručních prací byly vystavovány v předsáli Městské knihovny. Největší zájem byl o ruční výrobu perských koberců a malbu na glazuru speciální technikou. Zajímavé byly ukázky výrobků technikou „chatamkari“, což představuje kombinaci různých materiálů pro tvorbu obrazů např. dřevo, barevné kovy, sloní kost a jiné suroviny.

- **Obrazová projekce z různých zajímavých míst v Íránu**

O projekci byl velký zájem, neboť přibližovala rozmanitost íránské krajiny, ve které se nachází jak pouště, tak úrodná pole, lesy a moře.

- Součástí této výstavy byla i ochutnávka íránské kuchyně včetně receptů na přípravu těchto pokrmů.

Tepaná mísa pochází z doby Sásánovců

Čekání

انتظار

Mohammad Javad Kheradmand

Z perštiny přeložila Veronika Havlů

Čekárna byla plná všelijakých lidí. Střídaly se rámus s tichem.

Jakmile nějaký zvuk, křik, nebo sténání naplnily halu, pohledy se otáčely, aby našly jeho původce. Poté, chvíle ticha a pak šepot a neslyšné povídání.

Zazvonění telefonu se v tom rámusu vytratilo.

Unavená ošetřovatelka, která přeházela karty, bez nálady vytáhla svou kartu z poličky a řekla: „V každém případě dnes musím mluvit s doktorem. Už nemůžu. Tak kdy přijde?“

Muž ve středních letech došel belhavým krokem k ošetřovatelce a řekl:

„Je možné, že nepřijde?“

Ošetřovatelka, zaujatá probíráním karet, odpověděla:

„Ano, je to možné.“

Muž středního věku potvrdil hlavou slova sestry a přešel směrem k židli, na které seděl mladík se zavřenými očima. Podíval se na mladíka a chladnokrevně řekl ošetřovatelce:

„Milá paní, tenhle mladík nevydržel, zemřel.“

Sestra na mladíka upřela unavený pohled a řekla:

„Jeho otec taky zemřel na téhle židli. Musím zavolat sanitku.“

Muž středního věku řekl:

„Vzal to za šťastný konec.“

Jedna žena pronesla modlitbu a požehnala jeho směrem.

Sestra vytáhla spisy mladíka z haldy karet a dala je řidiči sanitky.

Stará žena pronesla:

„Tito mladí umírají dřív, málo vydrží.“

Zatímco vynášeli mrtvolu mladíka, z konce čekárny se ozvalo nařikání jedné ženy, která potřebovala pomoc od ošetřovatelky. Sestra šla za hlasem a řekla:

„Paní, kolikrát vám mám říkat, jaká je naše situace. Podívejte se, není rozdíl mezi ženou a mužem. A viděla jste i mladého.“

Muž ve středních letech řekl:

„Vzpomínám si, že on už přišel před lety. Tehdy mi také podal ruku. A potom odešel do tamté místnosti. Vůni jeho parfému mám ještě v nose.“

Sestra se nejistě podívala do místnosti za sebou. Pak se podívala na muže ve středních letech a řekla:

„Myslíte, že jsem vás špatně informovala. Prosím, přesvědčte se sám.“

A s vervou otevřela dveře. Na prahu dveří strnula údivem, zaskočená a překvapená.

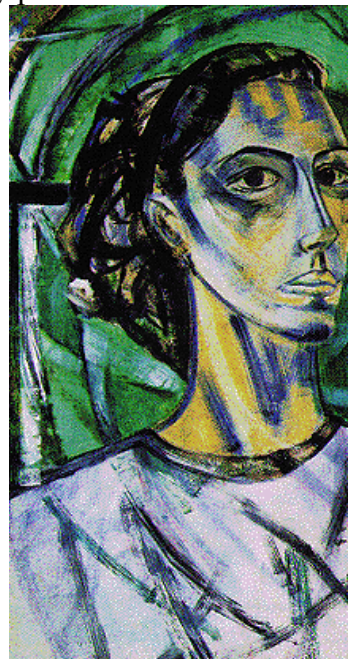
Muž středních let vstal a kulhavě popošel směrem k místnosti.

„Neříkal jsem vám to?“

A ostatní šli hlučně za ním.

V koutě pokoje, jen kostra, vzpomínka vzdálených let, ležela na zemi.

Chvilí nato naplnilo ticho prázdné prostory. V čekárně čekali ještě další.

Pantea Rahmani

Podobenství

امثال

„Rozdělit se o odměnu“

Jeden mullah, potulný kazatel ve starém Orientě, dorazil s důležitým poselstvím do cizího města. Chtěl ho předat samotnému králi. Jakkoliv ho dvorní ministři nutili, aby předal poselství jim, neochvějně trval na svém. A tak byl nakonec, po rozhovoru s vezírem mezi čtyřma očima, skutečně předveden před krále. Krále velmi potěšilo poselství mullahovo a ponechal na něm, aby vyslovil, co by si za ně přál. Podivili se všichni přítomní, když si mullah skromně řekl o 100 ran holí. Poté, co mu jich vyplatili padesát, vykřikl: „Zadržte! Zbylých padesát ran má dostat vezír. Slíbil jsem mu, že dostane polovinu mé odměny.“

Hrstka starostí

Mohammad Javad Kheradmand

مشتی دردسر

Z perštiny přeložila: Zuzana Křihová

Mohsen se všemi smysly soustředil na telefon. I myšlenky mu sklouzávaly v očekávání zvonění, až z toho začal zívát. Vstal ze židle, sebral láhev a položil ji na stůl a řekl:

„Proč už nezvoní?“

Rúzbe povídá: „Možná, že nezazvoní vůbec. Přijdou rovnou k nám. Ta jeho poslední slova zněla podezřele.“

„Hrajou si na schovávanou,“ odpověděl Mohsen. „Minulý týden přišli a převrátili mi celý auto vzhůru nohama, ale nic neodnesli. A teď přišli a ukradli mě tašku a i můj rozum. Co myslíte, že v tom je? Jenom hrstka problémů.“

„Rúzbe řekl, že by to mohl být třeba i zloděj. Mluvil tak, že člověk má podezření. Říkal jsem mu, že když zavolá brzo ráno, tak budeš určitě doma. A on podrážděně říkal: „Co je zas tohle?! A pak se hovor přerušil.“

„Dejž Bůh, aby to byl zloděj,“ řekl Mohsen a pokračoval: „Zatraceně, to tady budu muset civět až do rána na ten prokletý telefon a čekat na zazvonění? Určitě jsou to oni! Já si v tašce svůj adresář ani telefonní číslo nikdy nenechávám.“

„Jestli jsou to oni,“ povídá Rúzbe „tak to je to tvoje prohřešení ale pořádný, že jim stojí za to ti tak šukat nervy. A i kdyby ne, oni si stejně brát servítky nebudou. Prostě rovnou vtrhnou do kanceláře a seberou tě i s taškou a nikdo se nic nedozví.“

„Dejž Bůh, aby to byl zloděj,“ řekl Mohsen a pokračoval: „Zatraceně, to tady budu muset civět až do rána na ten prokletý telefon a čekat na zazvonění? Určitě jsou to oni! Já si v tašce svůj adresář ani telefonní číslo nikdy nenechávám.“

„Jestli jsou to oni,“ povídá Rúzbe „tak to je to tvoje prohřešení ale pořádný, že jim stojí za to ti tak šukat nervy. A i kdyby ne, oni si stejně brát servítky nebudou. Prostě rovnou vtrhnou do kanceláře a seberou tě i s taškou a nikdo se nic nedozví.“

Kahduie

Rúzbe sklouzl pohledem z telefonu na láhev vedle na stole, jejíž obsah hnědě pomrkvával. Mohsen cítil hořkou pachut' v krku. Zvedl láhev, otevřel ji a držel před nosem. Hluboce se nadechl.

„Tak už na to zapomeň,“ řekl Rúzbe. „Tvůj zločin je určitě větší, než tohle. Dělej si svou práci.“

V Mohsenově obličejí se zrcadlil ustaraný úsměv: „No jasně kamaráde, za všechny hříchy světa můžu taky já.“ Snažil se myslet na něco, co by mu napravilo chuť v ústech. Seděl naproti telefonu, hájil sám sebe a láhev se přitom stávala lehčí a lehčí.

Drnčení telefonu vytrhlo Rúzbeho z podřimování. Vyměnil si s Mohsenem pohled, který spočinul na telefonu.

„Ať jde do háje. To nemohl zavolat o půl hodiny dřív?“ zabručel Mohsen.

Zvedl telefon a povídá: „Ano? ... to jsem já. Osobně. Cože? Na ulici ... ať tě Bůh zachová. Jsem tvůj služebník ... jsi fakt třída ... ale co tě nemá, kamaráde. Já a policie? ... přísahám na své děti, uklidni se ... děkuji ti ... doufám, že ti to vynahradím ... kdy? zítra? ... může být, jakkoliv se ti to hodí ... jsem rád, že jsem tě poznal ... jsi opravdovej džentlmen ... určitě, určitě, dobrý, řekni svojí paní, ať je v klidu ... čekám tě zítra ...“

Telefonní sluchátko šlo odpočívat na své místo.

Rúzbe křičel: „Ták, to musíme oslavit a vzdávat hold veleváženému zlodějovi.“

Papouškova vyprávění. (III)

چهل طوطی

Z. Denk

Během té doby jezdila dívka se ženami sem a tam, až dorazily k pobřeží poblíž Halabu (Aleppo). Sluhové králi ohlásili, že ku břehu připlula loď se čtyřiceti ženami a dívkou. Král z toho měl velkou radost, vsedl do sedla a jel ke břehu moře. Dav je vyvést z lodě, poslal je do harému. Ptal se dívky a ta králi vysvětlila situaci. Leč onen král byl spravedlivý člověk. Vstal, zrakem objal dívku a řekl: „Pokud tě nebudu moci spojit s tvým druhem, nebudu mít klidu!“ Zkrátka, král miloval oněch čtyřicet žen.

Uběhl již nějaký čas od oněch událostí, když se král jednoho dne zvedl, hledaje dívku a řekl jí: „Mé dítě! Co pro vás mohu učinit?“ Dívka pravila: „Střede světa! Naříd, aby malíři udělali několik mých podobizen a aby je vystavili u bran města. A aby ke mně přivedli každého, kdo si při jejich spatření vzdychne.“ Král vydal rozkaz, aby malíři namalovali podobizny dívky, a aby tyto byly umístěny u bran města; vydal též rozkaz, aby byl k němu přiveden každý, kdo při pohledu na ně vydá vzdech. Zkrátka, obraz byl namalován. Od té události uběhlo několik dní.

Dívčin otec šel od města k městu a od země k zemi hledaje svou dceru, až přišel k tomu, co se mělo přihodit v této zemi. Vešel městskou branou a jeho pohled padl na obraz, který byl zcela jistě podoben jeho dceři. Vzdychl si a dal se do pláče a nářku. Pak chtěl odejít, leč královi sluhové ho nepustili a přivedli ho ke svému pánu. Král ho svěřil jednomu ze svých sluhů. Několik dní potom šel tou zemí nectný lodník; vešel do města. Když se jeho pohled setkal s obrazem, vzdychl si, plivl na obraz a chtěl se vrátit. Vtom ho chytili královi sluhové a přivedli ho ke králi. Opět za několik dní mladík, pln lásky k dívce, procházející od města k městu, od země k zemi a od místa k místu, zanechávaje, chodě takto, své stopy na kamenech výčitek svědomí, dorazil nakonec k tomu městu a vešel branou; když jeho pohled spočinul na portrétu dívky, silně vykřikl a omdlel. Když nabyl opět smyslů, přivedli ho ke králi, kterého zpravili o tom, co se přihodilo. Král pochopil, že je to ten mladík sám a řekl:

Svěť mi tajemství svého srdce, abych věděl, kdo jsi a proč roníš tolik krvavých slz z tvých očí!“ Mladík se dal do pláče a povídal: „Králi! Jsem ten, jehož játra jsou spálena vínem odloučení. Jsem pták, jenž ztratil své hnízdo. Jsem ten, kdo ztratil svou milou. A teď ji všude hledám jako Madžmún.“

V případě vašeho zájmu o perský text, ze kterého byla tato povídka přeložena, můžete se obrátit na redakci Bústánu a text vám bude zaslán poštou.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
محمد و ثناء بیحد و سپاس بجزند ترا و کسی است که طوطی نامت
را در پس آینه افکار بشکاشانی دوازده کا تریا موزنت و درود نامحدود بر مرقد
خواجگان کائنات و اشرف مخلوقات محمد مصطفی و تجر زاکیات برقد
وقامت شهوار میدان لافقی و راه مسجد عبادت صبح و مسابین علی مرتضی
و اولاد الطهار او صلوات اللہ علیهم اجمعین باد
اما بچین کوید این بی بضاعت عباد اللہ قیتر که هر کسی را

At' nikdo není raněn a sklíčen jako já odloučením!

Neboť celý můj život uběhl v bolu odloučení!

Královo srdce hořelo soucítostí, když viděl, v jakém stavu se nachází mladík. Uklidnil ho a pravil: „Nermuť se! Spojím tě s dívkou a oprostím tě od řetězů bolu!“ Pak i jeho někomu svěřil. Uběhlo ještě

několik dní, a do městské brány vstoupil král Damašku. Spatřil podobiznu a vzdychl si. Zastavili ho a přivedli ke králi. Král dal zavolat dívku a řekl jí: „Až dosud jsou to tři nebo čtyři osoby, jež přišly. Co na to řekneš?“ Dívka řekla: „Nyní přišel čas, aby soud a spravedlnost králova se staly zřejmými celému světu. Rozkažte je přivést jednoho po druhém!“ Dívka se posadila za jednu záclonu. Král dal zavolat otce dívky a řekl mu: „Muži, kdo jsi?“ Řekl: „Jsem ubohý muž.“ Král pravil: „Muži, znám tě. Nejsi otcem dívky. Kterou jsi nedal jejímu snoubenci? Tento s ní uprchl a stal se tak sám pánem toho, co mu právem náleželo. Jsi to ty sám, kdo jsi takovou ostudu přivolal na svou hlavu! Proč jsi ji nechal hned na počátku tomu, kdo na ní měl právo? A nyní ti bylo jít od města k městu!“ Pak ho dal posadit do jednoho rohu a dal zavolat nectného lodníka. Král mu řekl: „Kdo jsi?“ Pravil: „Jsem cizinec!“ Král se zeptal dívky: „Kdo to je?“ Dívka pravila: „To je nectný lodník, který byl příčinou mých bolestí a útrap.“ Král řekl: „Parchante! Znáš tě! Nejsi ty ten nectný lodník, který odvezl dívku a odjel, zanechav jejího manžela samotného v poušti? Nyní tě potrestám!“ A nařídil připoutat ho k pranýři a zastřelit ho. Pak byl přiveden král Damašku. Král mu řekl: „Kdo jsi?“ Odpověděl: „Jsem kupec.“ Král řekl dívce: „Kdo je to?“ Dívka řekla: „To je král Damašku.“ Král pravil: „Nejsi ty král Damašku, z něhož si dívka udělala legraci, když mu odvezla jeho ženy a utekla mu? Král má mít ohledy na čest žen!“ Nicméně ho dal usadit také do jednoho rohu. Pak dal objevit se mladíkovi. Král řekl dívce: „Kdo je tento mladík?“ Dívka řekla: „Králi světa! Je to syn mého strýce.“ Král na to: „Mladíku! Nejsi ty ten, kdo se vrátil z pobřeží hledat zavazadlo, obsahující zlato? Během té doby nectný lodník se zmocnil tvé ženy a odjel s ní.“ Mladík na to: „Ano!“ Král rozkázal odhrnout záclonu, která skrývala dívku. Když se setkaly zraky těchto dvou věrných druhů, vstali oba a objali se, oba vydali žalostný výkřik a omdleli. Ale onen spravedlivý král je dal ošetřit, dal zavolat otce dívky a řekl mu: „Muži! Tvá dcera je v mém domě. Dáš-li mi plnou moc ji spojit sňatkem s jejím bratrancem, ukážu ti ji.“ Otec dívky řekl: „Vy jste pánem!“ Pak dal zavolat krále Damašku, dal mu čisté roucho a řekl mu: „Králi! Každý jiný na mém místě by tě dal popravít. Tvých čtyřicet žen je u mne: vezmi je a přiveď je do své země!“ Odeslal tak krále Damašku do jeho země. Pak dal čestné roucho dívčinu otci. Dívka byla oddána s mladíkem a svatba byla slavena sedm nocí a sedm dní. V té době dívčin otec litoval svých činů, leč to již nikomu neprosspělo.“

Když papouščice dovedla vyprávění k tomuto místu, přišel večer. Mladá žena odložila závoj se své hlavy a řekla stařeně: „Dnes opět je pozdě, vrať se zítra, abychom šli navštívit přítele.“ Krátce, stařena, sešla, vyšla z domu, vydávajíc bručení, podobné tomu, co je slyšet z věží, plné hadího jedu a říkajíc: „Neodvažuji se více objevit před princem.“ Šla tedy domů. Když nastal den, vzala závoj na hlavu a vrátila se do domu mladé ženy, které rozdala nějaké tretky, určené k tomu, aby roznítily její srdce, a aby jí přiměly vyjít. Mladá žena vzala na hlavu závoj, přiblížila se k papouščici a řekla jí: „Má drahá družko! Dovol mi dnes navštívit přítele!“ Papouščí samička řekla: „Má šťastná paní. Dovoluji ti tam jít, ale nedělej to jako to udělal drvoštěp, který litoval svého chování!“ Mladá žena pravila: „Jak to bylo?“

A papouščice vyprávěla: „Věť, že byl jeden drvoštěp, který každý den chodil na poušť a do hor. Tam nasbíral otep chrastí, kterou odnášel a prodával na obživu pro svou rodinu. Jednoho dne, když šel do hor, náhodou nasbíral takové množství chrastí, že neměl síly donést je až do města. Odložil je tedy dovnitř jedné jeskyně v horách s úmyslem vrátit se druhého dne, aby je odnesl. Stalo se však, že během následujících tří až čtyř dnů sněžilo a přšelo, takže mu nebylo možno jít je vyhledat. Jako náhodou šla kolem karavana – sněhem a deštěm – a lidé té karavany spálili všechno chrastí, než pokračovali v cestě. Pak se ovzduší vyjasnilo a slunce oschlo. Drvoštěp vyšel z domu, šel do hor a uviděl, že jeho otýpky roští byly spáleny. Zvedl hlavu v poděkování Bohu. V tom okamžiku spatřil, že klenba jeskyně se stala zlatem a kamenem filozofů. Drvoštěp vzal trochu onoho zlata a, vzdav díky Bohu, vrátil se domů. Prodal část toho zlata a postavil si dům. Pak se vrátil do jeskyně a odnesl si zbytek zlata.“

Protože byl trpělivý a vděčný, stal se boháčem. Pak ho Bůh obdařil dvěma syny – jednoho pojmenoval Sa'd a druhého Sa'íd. Když oba hoši dorostli sedmi a osmi roků, poslal je do školy. Drvoštěp měl ve zvyku chodit každý den do mešity a vykonávat svou pobožnost. Jednoho dne šel kolem bázaru a všiml si lovce, držícího v ruce strakatého ptáka. Drvoštěp koupil onoho ptáka pro své syny a přinesl ho domů. Oba hoši si každý den s tím ptákem hráli. Po třech dnech snesl pták vejce, které se podobalo zářivému klenotu. Drvoštěp vzal toto vejce, šel do bázaru, leč marně ho nabízel, nikdo ho nechtěl koupit. Nakonec došel ke dvěřím židova krámků. Když židův pohled padl na to vejce, zavolał drvoštěpa a konečně od něj koupil za tisíc túmánů ono vejce. Pak mu řekl: „Máš ještě takové nebo ne?“ Druhý řekl: „Snese-li pták ještě takové, přinesu ti je.“ Žid pohlédl do knihy a spatřil, že podle všech známek jde o ptáka Štěstí, a že kdokoli sní hlavu ptáka, stane se králem. Kdokoli sní játra toho ptáka, najde každé ráno sto túmánů pod svou poduškou a po nějakém čase opět najde svou milou a stane se králem. Žid se jal přemýšlet jakou lstí by se

mohl zmocnit ptáka. Po dobu čtyřiceti dnů přinášel drvoštěp a prodával židovi podobná vejce a dostával jejich cenu. Jednoho večera, kdy opět žid vymýšlel způsob, jak se ptáka zmocnit, přišla k němu stařena na návštěvu kvůli nějaké záležitosti. Řekl jí: „Matko moje! Jdi se projít zítra do města a dej mi vědět, jestli uvidíš někde podobného ptáka!“ Stařena pravila: „Mám to za úkol tak drahý, jako své oči!“ Když přišel den, tato zchátralá mordýřka Farhádů odešla do města a procházela se tam, až přišla ke dveřím domu drvoštěpa. Vešla do domu, uviděla tam takového ptáka, kterého popsal žid. Dala se do povídání, až se srdce drvoštěpovy ženy pro ní zapálilo přátelstvím. Pak se vrátila k židovi a řekla mu: „Viděla jsem toho ptáka v tom domě.“ Žid pravil: „Když se ti podaří přesvědčit ženu toho muže, aby se mi oddala, dám ti vše, co budeš chtít.“ Ta zchytralá stařena řekla: „Mám to za úkol stejně drahý jako mé oči!“ Žid dal trochu zlata babě, která šla do bázáru, nakoupila trochu plodů a přinesla je do domu drvoštěpa.

Drvoštěpova žena vstala a zahrmla ji projevy přátelství. Rozhovor se týkal nejrůznějších předmětů, až mohla baba ve svůj prospěch ohrát ženino srdce. Vtom vešel dveřmi drvoštěp. Jeho žena vstala a prokazovala mu úctu. Ta sešlá stařena řekla: „Mé dítě! Není to škoda, že musíš trávit svůj život s tímto starcem?“ Druhá na to: „Má sestro! Není pomoci.“ Baba řekla: „Budeš-li mi přísahat, že mně poslechněš, dám ti poznat mladíka, jemuž není na světě rovného.“ Drvoštěpova žena stařeně přísahala, že nemá jinou vůli než ona. Tato intrikánka pak řekla: „Já rovněž; chci tě seznámit s jedním mladíkem, „nad jehož oči můžeš dáti své nohy“ během celého tvého a jíti po nich!“ Dohodli se tedy a stařena šla opět vyhledat žida; řekla mu: „Přesvědčila jsem ji. Ale musím vydat určitý obnos peněz.“ Hned jí dal toho dvojnásobek. Stařena ho přivedla k té ženě. Ten žid byl velice příjemný a skládal tolik poklon drvoštěpově ženě, že vrhl do její duše žár, a málo scházelo, byla by z toho zemřela. Nakonec mu vyjádřila svou touhu. Žid pravil: „Chceš-li získat mou lásku, je nutno zabít tohoto ptáka a předložit mi ho, abych z něho trochu pojedl. Pak tedy uspokojím tvou touhu. Vráťím se dnes večer.“ Žid šel do koupele a žena zabila ihned toho ptáka. Dala ho vařit a pak ho dala na mísu. Synové drvoštěpovi byli ve škole. Když vyšli ze školy a přišli domů, všimli si, že tam není jejich matka a že je připravena mísa s jídlem. Oba chlapci sedli k míse a začali jíst. Tak se stalo, že jeden z nich snědl hlavu ptákovu a druhý jeho játra. Tu přišel muž; žena ho čekala na rohu ulice. Vzala ho za ruku a oba vešli do domu žena ho zavedla do jedné světnice a sama šla do druhé pro jídlo. Spatřila, že synové sedí u mísy a jedí. Když je uviděla, ztloukla je – a děti, majíce strach z máti, utekly a skryli se do rohu. Žena upravila zpola snědenou mísu a přinesla ji židovi. Ten kouká a vidí, že tam není ani hlava, ani játra ptáková. Praví: „Bože můj! Jakou zarážející pohostinnost mně poskytuješ! Přinášíš svému hostu mísu zpola snědenou!“ Žena povídá: „Promiň mi! Děti přišly ze školy a jedly z ní trochu z nevědomosti. Ihned ti připravím něco jiného!“ Žid odvětil: „Mám jiný úmysl: to, co potřebuji, jest hlava a játra toho ptáka. Jinak je sto takových jako ty, které žhnou touhou strávit hodinu se mnou.“ Žena na to: „Muži! Co třeba dělat?“ Žid opakoval jedno zaklínadlo, foukl na ženu a řekl: „Chceš-li býti mnou milována, musíš otevřít břich svým synům a vyndat odtud hlavu a játra ptáka, abych to mohl sníst. Když to uděláš, ukojím tvou touhu. Hlava a játra toho ptáka se nerozkládají. Dej mi vědět a já přijdu jim dát lék, který je uzdraví.“ Žena s tím souhlasila.

Poslyš nyní několik slov o cestách Prozřetelnosti. Zatímco se žid bavil se ženou, Sa`id stál za záclonou. Slyšel rozhovor, šel k Sa`dovi a řekl mu: „Bratře můj! Pojď, utečme, protože matka se zamilovala do žida a má v úmyslu nás zabít.“ A vyprávěl Sa`dovi vše, co slyšel. Zkrátka, oba ihned utekli, až přišli na poušť. Přemáhal je spánek, leč nedbali toho a pokračovali v chůzi.

Nyní si pamatuj, že jdou; poslyš několik slov o ženě, která hledala všude, leč nemohla své syny nalézt; nářek se zvedl v domě drvoštěpově. Žena drvoštěpova se tloukla pěstí do hlavy z lítosti a opakovala: „Hle, co mne potkalo! Řídila jsem se radou této stařeny a nepodařilo se mi ani ukojit svou vášeň, ani uhlídati své syny!“

Vážení přátelé a příznivci Česko-iránské společnosti

Jelikož se blíží konec roku 2006, nadešel opět čas na zaplacení členských příspěvků. Platbu můžete provést buď osobně po telefonické domluvě (tel. 606 412 605) v sídle Česko-iránské společnosti na Senovážném nám. 23, Praha 1, nebo přes účet u České spořitelny, číslo účtu: 000000-0158293763/0800. Variabilní symbol je vaše členské číslo u Společnosti.

Děkujeme a těšíme se na vás a na vaši další spolupráci.

Kristova palma neboli Skočec obecný

Ricinus persicus (*Ricinus communis* L.)

کرچک

Tuto krásnou rostlinu můžete spatřit na svých cestách po tropických a subtropických oblastech Íránu, například v oblasti Mazandaránu a Gilánu, které jsou jejím původním domovem. V těchto oblastech zdobí mnohé parky a prostranství, a keře zde dorůstají do opravdu velikých rozměrů. V literatuře je tato krásná rostlina popsána těmito synonymy:

Ricinus africanus Willd., *Ricinus inermis* Jacq., *Ricinus lividus* Jacq., *Ricinus macrocarpus* G. Popova, *Ricinus microcarpus* G. Popova, ***Ricinus persicus* G. Popova**, *Ricinus speciosus* Burm., *Ricinus viridis* Willd., *Ricinus vulgaris* Mill., *Ricinus zanzibaricus* G. Popova

Vžité české lidové názvy:

babí dryják, babskej dryják, bylina otvírací, dryják, Jonášovo stínidlo, Kristova palma, krvavý skočec, praskavka, psí blecha, psí muška, ricin, ricinus, ricinový olej, rycin, veliká locika, větší skočec, zázračný strom

Čeleď: Pryšcovité (Euphorbiaceae)

Jsou to jednoleté i vytrvalé byliny i dřeviny, často sukulentního charakteru. V pletivech mají mléčnice. Jsou rozšířené zejména v tropech a subtropech, ale zasahují i do mírného pásma. Listy mají rozmanitý tvar i postavení, nejčastěji jsou však střídaté. Někdy bývají přeměněny v trny, v takových případech přebírá asimilační funkci stonek. Květy jsou jednopohlavné, rostliny mohou být jednodomé i dvoudomé. Plodem je tobolka nebo bobule.

V semenech některých druhů jsou mastné kyseliny, toxalbuminy a dráždivé pryskyřičné látky. Latex některých druhů obsahuje diterpenické estery a forbolové deriváty s dráždivým účinkem.

Rod:

Ricinus zahrnuje jen tento jeden druh.

Odrůdy:

Sanguin – červenolistý kultivar mohutného vzrůstu, výška 2m.

Původ a rozšíření:

Původní je pravděpodobně v severovýchodní Africe, zhruba v oblasti dnešní Etiopie, druh je však v současnosti rozšířen ve většině subtropických a tropických oblastí světa.

Charakteristika:

Do rodu *Ricinus* patří jen jediný druh, ten je však velmi variabilní, byla popsána řada poddruhů (např. *persicus*, subsp. *indicus*, *sinensis*, *sanguineus*, *ruderalis*) a dalších variet, forem i kultivarů, mezi nimiž jsou rostliny jednoleté, ale údajně i vytrvalé. Bylina (v tropech dřevina) je zelená až hnědočervená, lodyha silná, až 5 m vysoká, přímá, listy v obrysu okrouhlé až široce vejčité, dlanitodílné, řapíkaté, květenství latnaté, až 60 cm dlouhé, v dolní části s květy samčími, v horní samičími, kvete od června do srpna (v tropech a subtropech celoročně). Plodem je třípouzdrá, ostnitá nebo hladká tobolka.

Jedná se o prastarou užitkovou rostlinu, byla dobře známá už ve starověku, ze semen se dodnes získává ricinový olej, který se využívá především ve farmacii a kosmetice, ale i pro technické účely. Semena jsou prudce jedovatá, obsahují mimo jiné silně toxický protein ricin.

Užití:

Sbírají se semena (*Semen ricini*), ze kterých se získává ricinový olej (*Oleum ricini*), známý jako projímadlo. Semena jsou jedovatá.

Ze semen se lisuje velmi kvalitní ricinový olej (vařením oleje ve vodě se zničí jedovaté látky), jenž se užívá např.:

- jako velmi silné projímadlo (obvykle stačí vzít půl až dvě lžice oleje, aby se dostavil požadovaný účinek)
- při výrobě kosmetických přípravků (potlačuje tvorbu vrásek, působí hojivě)
- přidává se do svíček
- v některých zemích se užívá i k přípravě jídel
- používá se jako motorový olej, např. do leteckých ale i jiných motorů, uplatnění nachází i v jiných odvětvích průmyslu (textilní, metalurgický aj.)

Pro farmaceutické a kosmetické účely se olej lisuje za studena (nutno jej pak však povařit!), pro průmyslové účely se lisuje za tepla nebo se extrahuje.

Pro farmaceutické a kosmetické účely se olej lisuje za studena (nutno jej pak však povařit!), pro průmyslové účely se lisuje za tepla nebo se extrahuje.

Pro farmaceutické a kosmetické účely se olej lisuje za studena (nutno jej pak však povařit!), pro průmyslové účely se lisuje za tepla nebo se extrahuje. Jak již bylo řečeno, ricinový olej má silné projímavé účinky. Dávka půl až dvě lžice je pro plný projev účinku dostačující. Projímavý účinek má na svědomí lipid - triglycerid kyseliny ricinové, který působí především na tenké střevo. Je znám i návyk na ricinový olej - například v Číně a v Indii je tento olej běžně používán v kuchyni k maštění potravy, což Evropanům působí jistě potíže. Skočcová semena obsahují 40 až 70% oleje a asi 20% bílkovin, mezi nimi i protein ricin, jenž patří k vůbec nejprudším rostlinným jedům. Dále je obsažen např. alkaloid ricinin a 2 až 3% minerálních látek. Ricin způsobuje aglutinaci (shlukování) červených krvinek, poškozuje játra, ledviny a slezinu. Otrava se projevuje pálením v ústech, zvracením, průjmami, zánětem žaludku, střevními kolikami, bolestí hlavy, ochablostí apod. Otrava ricinem vzniká již při požití 3 až 4 semen. První příznaky otravy se objevují po 2 hodinách až 3 dnech, přičemž zpočátku mohou být celkem mírné, dosti podobné příznakům chřipky, takže otravu bývá v některých případech obtížné určit. Smrt přichází obvykle nečekaně 5. až 8. den po požití semen. Smrtelná dávka pro dospělého člověka činí asi 15 až 20 skočcových semen, pro dítě jen asi 5 semen. V případě otravy je nutné vyvolat zvracení (není-li spontánní), podat aktivní uhlí a dostatek tekutin a okamžitě přivolat lékařskou pomoc. Alkaloid ricin se ze surových semen z větší části odstraní lisováním a dalšími úpravami (asi hodinovým varem ve vodě, do které alkaloid přechází).

Pěstování v Čechách:

V pěstování rostlin se vracíme k rostlinám zapomenutým i k rostlinám nějakým způsobem svázaným s počátky křesťanství. K nim patří i skočec. V tropech a subtropích je trvalkou, hodnotnou olejinou, léčivou i jedovatou rostlinou. U nás se pěstuje venku jako letnička, vysévána v březnu ve skleníku, nebo v květnu přímo na stanoviště, hynoucí s prvními mrazy. Plodem jsou ostnitě tobolek, které za zralosti pukají a vymršťují semena o velikosti 1 až 2 cm, jež jakoby z tobolek vyskakují, od čehož byl odvozem český název této rostliny. Kvete v červnu až srpnu. Semena, která dozrají venku a spadnou na zem na jaře příštího roku, mohou vyklíčit a vyrůst i u nás, například po tak příznivých zimách, jako byly ty v letech 1998 a 1999. Pěstuje se v zahradách a parcích jako ozdobná, solitérní a velmi dominantní rostlina v několika odrůdách lišících se zejména barvou listů. Vyžaduje výživnou, humózní a vlhčí půdu, nesnáší nedostatek vody. Stanoviště by mělo být slunné a teplé. Množí se semeny, jež se sejí brzy na jaře ve skleníku či za oknem, vždy jedno semeno do jednoho květináče. Mladé rostliny lze na venkovní stanoviště přenést až tehdy, kdy již nehrozí ranní mrazíky, tedy asi koncem května. Zplaňuje jen výjimečně. Na slunečném a teplém stanovišti dorůstá do výšky dvou i tří metrů, rostlinu zdobí mohutné olistění v barvách od zelené až k temně červené. Ve druhé polovině léta vykvétá, plody se semeny připomínají malý kaštan. Skočec můžeme s úspěchem pěstovat i ve větším květináči. Mladou rostlinu zaštipujeme, aby se rozvětvila. Za jednu sezonu z ní naroste atraktivní stromek či keř vhodný do světlé teplé místnosti.

Plod skočce obecného

Deh Choda institut
Mezinárodní centrum perského jazyka
Deh Khoda Institute
The International Center for Persian Studies
انستیتو دهخدا
مرکز بین المللی آموزش زبان فارسی

Chcete se naučit nebo se zdokonalit v porozumění perskému jazyku?

Není lepšího místa než v Íránu. Jazykový institut Deh Choda je umístěn v Teheránu v Íránu, na ulici Vali Asr, v polovině cesty mezi Parkway a Tajriš Bazar. Institut byl dříve součástí Teheránské univerzity, což znamená, že tady můžete studovat a získat aprobaci, která je přenosná na vaši domácí univerzitu (aprobaci můžete nejprve dostat na vaší univerzitě) nebo tam můžete studovat na vlastní náklady přímo.

Institut nabízí šestitýdenní, tříměsíční nebo celoroční kurzy pro následující úrovně znalostí: začátečníci 1 a 2, středně pokročilí 1 a 2, pokročilí 1 a 2 a perská literatura pro ty, co plynne hovoří persky. Školné pro zahraniční studenty (míněno pro studenty, kteří nejsou íránští obyvatelé) může být trochu dražší. Školné pro íránské obyvatele, pocházející z ciziny, stojí 100.000 túmánů (110 US dolarů), které efektivně využijí jako studenti během doby studia na univerzitě a mají možnost zdarma navštěvovat knihovny, filmy a číst noviny. Třídy jsou malé, což je lepší z hlediska individuálního přístupu ze strany instruktora. Zázemí institutu je nově vybudováno a po celý den nabízí možnost občerstvení během výuky.

Jak je možné se přihlásit:

Kurzy začínají nepřetržitě, můžete jim oznámit datum (např. emailem), kdy chcete začít s kurzem. Jsou velmi vstřícní, a tak se nemusíte obávat. Musíte mít připravené tři pasové fotografie na začátku kurzu a také během zápisu nebo i později. U zápisu byste se měli zúčastnit rozmíst'ovacího testu. Potom vám dají pokyny pro zaplacení kurzu u banky Tejarat, zaplatíte školné a přinesete doklad o zaplacení.

Ubytování:

Zahraniční studenti jsou ubytováni na koleji Teheránské univerzity, která je mimo školní areál a zaplatí kolem 50 US dolarů za měsíc.

Kde získáte bližší informace:

Email: icps@ut.ac.ir

Tel: +98-21-22711902, +98-21-22717120

Perská jména – (E až L)

نامهای ایرانی

Následující pomůcka je reakcí na četné dotazy, jež přinášel problém výslovnosti perských jmen při čtení i psaní různých úředních dokumentů, což mělo za následek nemalé těžkosti při oficiálních návštěvách, obchodních jednáních a překladech perských textů.

Vzhledem k tomu, že Bústán má předem určený počet stran, není možné v jednom či dvou číslech napsat veškerá perská jména, jsou tato rozdělena na několik úseků, které budou v každém čísle prezentovány. V tomto čísle začínáme dívčími jmény (E až L).

Pro snadné pochopení čtení a psaní jmen je uvedena ve srovnávací tabulce výslovnost anglická i česká.

Příklady anglické výslovnosti

<i>A</i>	<i>cat, band, <u>asb</u></i>
<i>A:</i>	<i>c <u>a:r</u>, b <u>a:z</u> <u>a:r</u>, <u>a:ft</u> <u>a:b</u></i>
<i>e, e:</i>	<i>egg, <u>ten</u></i>
<i>i, i:</i>	<i>Iran, <u>meet</u></i>
<i>gh</i>	<i><u>morgh</u>, <u>a:gh</u> <u>a:</u></i>
<i>kh</i>	<i><u>khoob</u>, <u>Khayy</u> <u>a:m</u></i>
<i>oo, ou, u</i>	<i><u>tool</u>, <u>noon</u>, <u>soup</u></i>
<i>zh</i>	<i><u>Zha:leh</u> ('zh' má výslovnost 's' u '<u>vision</u>)</i>

Příklady české výslovnosti

<i>a</i>	<i><u>cat</u>, <u>band</u>, <u>asb</u></i>
<i>á</i>	<i><u>cár</u>, <u>bázár</u>, <u>áftáb</u></i>
<i>e, é</i>	<i><u>egg</u>, <u>ten</u></i>
<i>i, í</i>	<i><u>Íran</u>, <u>mít</u></i>
<i>q</i>	<i><u>morgh</u>, <u>ághá</u></i>
<i>ch</i>	<i><u>chub</u>, <u>chajjám</u></i>
<i>ou, u</i>	<i><u>tul</u>, <u>nun</u>, <u>soup</u></i>
<i>ž</i>	<i><u>žáleh</u></i>

Seznam zkratek

- (A) Arabského původu
- (Z) Zoroastriánské jméno
- (K) Kurdské jméno
- (T) Ázerbajdžánské (Turecké) jméno
- (G) Řeckého původu

Abecední seznam perských jmen – (E až L)

E

Effat (A)	Errat (A)	عفت	Emitis	Emitis	امیتیس
EftekhAr	Eftechár	افتخار	Ensi (A)	Ensi (A)	انسی
EhterAm (A)	Ehterám (A)	احترام	Ensiyeh (A)	Ensiyeh (A)	انسیه
ElAheh (A)	Eláheh (A)	الهه	Eram	Eram	ارم
ElhAm (A)	Elhám (A)	الهام	EricA/ErikA	Ericá/Eriká	اریکا
ElikA	Eliká	ایکا	Esmat (A)	Esmat (A)	عصمت
Elizeh	Elizeh	الیزه	EstatirA	Estatirá	استاتیرا
ElmirA (T)	Elmirá (T)	المیرا	Ester	Ester	استر
ElnAz (T)	Elnáz (T)	الناز	EylA	Eylá	ایلا

F

FA'egeh(A)	Fá'egeh(A)	فایقه	Farkhondeh	Farchondeh	فرخنده
FA'ezeh (A)	Fá'izeh(A)	فایزه	Farmehr	Farmehr	فرمهر
Faghiheh (A)	Faghiheh (A)	فقیهه	FarnAz	Farnáz	فرناز
Fahimeh (A)	Fahimeh (A)	فهیمه	Farnic	Farnic	فرنیا
FAkhereh	Fáchereh	فاخره	Farnoush	Farnouš	فرنوش
Fakhri (A)	Fachri (A)	فخری	Farokhrou	Farochrou	فرخ رو
FAkhteh	Fáchteh	فاخته	Farokhrouz	Farochrouz	فرخ روز
Falamak	Falamak	فلامک	Farrin	Farrin	فرین
Farah (A)	Farah (A)	فرح	Farrinchehr	Farrinčehr	فرین چهر
FarahnAz	Farahnáz	فرحناز	Farshideh	Faršideh	فرشیده
FarAnak	Farának	فرانک	FarzAnak	Farzának	فرزانک
FarAneh	Faráneh	فرانه	FarzAneh	Farzáneh	فرزانه
Farang	Farang	فرنگ	FatAneh (A)	Fatáneh (A)	فتانه
Farangis	Farangis	فرنگیس	FAtemeh / (A)	Fátémeh (A)	فاطمه
FaribA	Faribá	فریبا	Ferdoss (A)	Ferdoss (A)	فردوس
FaridA	Faridá	فریدا	Fereshteh	Ferešteh	فرشته
Farideh	Farideh	فریده	FeryAl (A)	Firyál (A)	فریال
Fardokht	Fardoct	فردخت	Fetneh	Fetneh	فتنه
Farifteh	Farifteh	فریفته	FilA (G)	Filá (G)	فیلا
FarimA	Farimá	فریما	Firouzeh	Firouzeh	فیروزه
FarimAh	Farimáh	فریماه	FlorA = Flor	Florá = Flor	فلورا
Farimehr	Farimehr	فریمهر	FojAn	Foján/Fozhán	فوژان
Farin	Farin	فرین	Forough	Forough	فروغ
FarinAm	Farinám	فرینام	Forouz/Foruz	Forouz/Foruz	فروز
FarinAz	Farináz	فریناز	ForouzA	Forouzá	فروزا
Farinoush	Farinouš	فرینوش	ForouzAn	Forouzán	فروزان
FAryA	Fáryá/Fáriá	فاریا	Forouzandeh	Forouzandeh	فروزنده
FaryA/FariA	Faryá/Fariá	فریا			

G

GelAreh (K)	Geláreh (K)	گلاره	GoldAr	Goldár	گلدار
GelAyol	Geláyol	گلایل	Goldouz	Goldouz	گلدوز
GelAvizh (K)	Gelávizh (K)	گلاویژ	Goli	Goli	گلی
Ghamar (A)	Ghamar (A)	قمر	GolbahAr	Golbahár	گلبهار

Ghamzeh	Ghamzeh	غمزه	GolbAn	Golbán	گلبان
Ghashang	Ghašang	قشنگ	GolbAnu	Golbánu	گل بانو
GhAssedak	Ghásseudak	قاسدک	Golgoon	Golgoun	گلگون
Ghazal (A)	Ghazal (A)	غزل	Golmehr	Golmehr	گلمهر
GhazAl	Ghazál	غزال	GolnAm	Golnám	گلنام
GhazAleh	Ghazáleh	غزاله	GolnAr	Golnár	گلنار
Ghodsí	Ghodsí	قدسی	Gol-nasrin	Gol-nasrin	گل نسرین
Ghoncheh	Ghončeh	غنچه	GolnavAz	Golnaváz	گلنواز
GildA	Gildá	گیلدا	GolnAz	Golnáz	گلناز
Gisou/Guisoo	Gisou/Guisoo	گیسو	GolnessA	Golnessá	گلنسا
Gisi/Guisi	Gisi/Guisi	گیسی	Golnoosh	Golnouš	گلنوش
GitA/GuitA	Gitá/Guitá	گیتا	Golpar	Golpar	گلپر
Giti/Guiti	Giti/Guiti	گیتی	Golpari	Golpari	گلپری
Gohar	Gohar	گوهر	Golrang	Golrang	گلرنگ
GoharshAd	Goharšád	گوهرشاد	Golriz	Golriz	گلریز
GolAb	Goláb	گلاب	Golrokh	Golroch	گلرخ
Golafsar	Golafšar	گل افشار	Golru	Golrou/Golru	گلرو
GolafshAn	Golafšán	گل افشان	GolsA	Golsá	گلسا
Golak	Golak	گلک	GolsAn	Golsán	گلسان
GolAleh	Goláleh	گلاله	GolshAd	Golšád	گلشاد
GolandAM	Golandám	گل اندام	Golshahr	Golšahr	گلشهر
GolarA	Golará	گلاره	Golshan	Golšan	گلشن
GolAviz	Goláviz	گل اویز	Golshanak	Golšanak	گلشنک
GolAZin	Golázin	گل آذین	Golshid	Golšid	گلشید
Golbarg	Golbarg	گلبرگ	Golshifteh	Golšifteh	گلشیفته
Golboo	Golbu/Golboo	گلبو	GordAfarid	Gordáfárid	گرد آفرید
Golchehr	Golčehr	گلچهر	GordiA	Gordíá	گردیا
Golchehreh	Golčehreh	گلچهره			

H

Habibeh (A)	Habibeh (A)	حبیبه	HalAleh (K)	Haláleh (K)	هاله
Hadigheh	Hadigheh	حدیقه	HAleh (A)	Háleh (A)	هاله
Hadiss (A)	Hadiss (A)	حدیث	Halimeh (A)	Halimeh (A)	حلیمه
HAideh	Háyedeh(A)	هایده	HAMedeh(A)	Hámedeh (A)	حامده
HailA/HaylA	Hailá/Haylá	هیلا	HamenAz	Hamenáz	همه ناز
Hamideh (A)	Hamideh (A)	حمیده	HilA (K)	Hilá (K)	هیلا

HAmi	Hámi	حامی	HildA	Hildá	هیلدا
HAmiyeh (A)	Hámiyeh (A)	حامیه	HivA (K)	Hivá (K)	هیوا
HamrAz	Hamráz	همراز	HodA (A)	Hodá (A)	هدی
HanA/HAnA	Háná/Háná	هانا	HomA	Homá	هما
HanAh (A)	Haná (A)	حنا	Homara	Homairá	حمیرا
HAni (A)	Háni (A)	هانی	HomAy	Homáy	همای
HAnieh (A)	Hánieh (A)	هانیه	Hormat (A)	Hormat (A)	حرمت
HanAneh (A)	Hanáneh (A)	حنانه	Horshid	Horšid	هورشید
Harireh (A)	Harireh (A)	حریره	HosnA (A)	Hosná (A)	حسنا
Hastee/Hasti	Haste/Hasti	هستی	HukAmeh	Hukáme	حکامه
HATefeh (A)	Hátéfah (A)	حاتفه	Hour (A)	Hour (A)	حور
HavvA (A)	Havvá (A)	حوا	HourA (A)	Hourá (A)	حورا
Hediyeh	Hediyeh	هدیه	Houri (A)	Houri (A)	حوری
HeliA/HelyA	Heliá/Helyá	هلیا	Hourieh (A)	Hourieh (A)	حوریه
HengAmeh	Hengámeh	هنگامه	Hourvash	Hourvaš	حوروش
HidA	Hidá	هایدا	Hurdokht	Hurdocht	هوردخت

K

Kamand	Kamand	کمند	KhinA	Chiná	خینا
KAmineh	Kámineh	کامینه	Khoniya	Choniyá	خنیا
KAnAz	Kánáz	کاناز	KhorshAd	Choršád	خورشاد
KatAneh	Katáneh	کتانه	Khorshid	Choršid	خورشید
KatAyoun	Katáyoun	کتایون	Khorshid-banou	Choršid-banou	خورشیدبانو
KayhAn	Kayhán	کیهان	Khorvash	Chorvaš	خوروش
KayhAn-banu	Kayhán-banu	کیهان بانو	Khojassteh	Chojassteh	خجسته
KAzhireh	Kázhireh	کاژیره	Khousheh	Choušeh	خوشه
Kereshmeh	Kerešmeh	کرشمه	KiAnA	Kiáná	کیانا
Khadijeh (A)	Chadijeh (A)	خدیجه	KiAndokht	Kiándocht	کیان دخت
KhandAn	Chandán	خندان	KidrA	Kidrá	کیدرا
Khandeh	Chandeh	خنده	KimiyA (A)	Kimiá (A)	کیمیا
KhAtereh	Chátereh	خاطره	KobrA (A)	Kobrá (A)	کبری
KhAtoon	Chátoon	خاتون	KolAleh	Koláleh	کالاله
KhAvar	Chávar	خاور	KotrA	Kotrá	کترا
KhAvar	Chávar	خاور	KotrA	Kotrá	کترا
KhAvar-dokht	Chávar-docht	خاوردخت	Kokab (A)	Kokab (A)	کوکب
Khazar	Chazar	خزر			

L

LabinA	Labiná	لبينا	LidA	Lidá	ليدا
LAdan	Ládan	لادن	LilA	Lilá	ليلا
LAleh	Láleh	لاله	LeylAs	Lilás/Laylás	ليلاس
Latifeh (A)	Latifeh (A)	لطيفه	Lilupar	Lilupar	ليلوپر
La'yA (A)	La'yá (A)	لعيلا	Lily/Lili	Lily/Lili	ليلى
LayAn	Layán	ليان	LimA	Limá	لينا
LeylA/ (A)	Leilá (A)	ليلا	LinA (A)	Liná/ (A)	ليما
Leily (A)	Leili (A)	ليلى	Lobat (A)	Lobat (A)	لعبت
LayliyA	Lailijá	ليليا	LomA (A)	Lomá (A)	لوما

Perské citáty:

„Lítost je škodlivý cit.“ (Zarathustra)

„Cílem činnosti je dobro.“ (Avicenna)

„Boháč je vždy lhostejný a necitelný k cizímu žalu.“ (Sa`dí)

„Hloupému člověku nejvíce prospívá, když mlčí. Kdyby to však věděl, nebyl by to už hloupý člověk.“ (Sa`dí)

Rozrazil perský

سيزآب (ایرانی)

Veronica persica

Zdroj: [www: botanika.wends.cz](http://www.botanika.wends.cz)

Čeleď: Scrophulariaceae – krtičníkovité

Rod:

Veronica zahrnuje asi 240 druhů, které rostou převážně v mírném pásmu Eurasie nebo v horských oblastech tropů, jen zřídka na jižní polokouli a izolovaně v Austrálii.

Popis:

Jednoletá, 10 až 50 cm vysoká bylina. Lodyha poléhavá, v horní polovině vystoupavá, oblá, chlupatá. Listy střídavé, dolní někdy vstřícné, řapíkaté, vejčité, hrubě pilovité, chlupaté. Květy jednotlivé v úžlabí listenů, květní stopky 1,5x až 2,5x delší než podpůrný listen, květy světle modré s tmavým žilkováním, 8 až 15 mm v průměru. Kvete v březnu až říjnu.

Stanoviště:

Pole, zahrady, vinohrady, rumišťe, skládky, meze, podél cest, louky, roste na půdách vápnitých až

silikátových, vlhkých až vysychavých, výživných, humózních, hlinitých až hlinitopísčitých.

Rozšíření:

V České republice od nížin po podhorské oblasti hojně, ve vyšších polohách jen roztroušeně. Druh je však původní v pohorích střední Asie od severního Íránu až po Himálaj, do Evropy byl zavlečen počátkem 19. století, v současnosti roste v mírných pásmech téměř celého světa.

Co přinesli Peršané světu:

III. Kramle

R. Mirchi

Před nedávnem vyšel najevo původ staré konstrukční pomůcky, jakým je nám všem dobře známá železná kramle. Její vznik se dá datovat na více než 2000 let př.n.l. Objev byl učiněn při bližším zkoumání podlahy starověkého persepolského paláce a dalších starověkých staveb, například v Naqše Rostamu Peršané používali kramle jako spojovací články při stavbě Kábe Zartošt, kde jsou dodnes viditelné spoje kamenných kvádrů pomocí kramlí. Technika spočívala v tom, že se do dvou sousedících desek nebo kamenných kvádrů vysekala mělká drážka s připravenými navrtanými jamkami, do kterých se vsadil kus železa tyčovitěho tvaru s ohnutými konci. Poté se jamka i s kramlí vyplnila tekutým olovem nebo jiným dostupným kovem, čímž se povrch kamenů vyrovnal. Zároveň se tak zabránilo korozi železné kramle. Pokud to bylo provedeno u podlahových desek, byla chůze po nich bezpečná. Takovéto spoje vyhlížejí dodnes stejně.

Tváří k útesům Naqše Rostam a jejich královským hrobkám stojí Kábe Zartošt, který byl pravděpodobně postaven v první polovině 6.století před n.l.. Jeho čtvercová věž, vysoká 41 stop a široká 24 stop, vystupuje ze stupňovité plošiny. Je vybudována z velkých vápencových kvádrů bez použití malty a drží pohromadě pomocí železných kramlí. Kramle jsou v dnešní době obnažené, protože během dávné arabské invaze do Persie byly kovové výplně mezi kvádry odstraněny nájezdnými tlupami. Přesto prázdné jamky mezi kamennými kvádry působí dekorativně, a je to ukázka vynikající mistrné práce architekta tehdejší doby.

V dalším období přejali tuto konstrukční techniku i okolní země, například v Indii byla použita při výstavbě minaretu Q'Tub (Věž vítězství z r.1193) v Dillí, který je v dnešní době zařazen mezi památky chráněné UNESCO.

Kramle, jak ji známe dnes:

Železná oboustranná skoba neboli kramle je obvykle prostředek ze železa se zahnutými konci, používaný k přidržení kamenných bloků nebo dřevěných fošen či klád mezi sebou.

Pozdější tesařská kramle (tesařská skoba) má stejný vzhled a je to železná svorka, sloužící ke spojování trámů, k upevnění nebo stahování dřevěných fošen apod.. Je to vlastně spojovací článek sloužící tesařům a dalším řemeslníkům v jejich práci se dřevem. Zabraňuje posunu klád nebo dřeva při manipulaci s nimi.

143

۳-گیره آهنی

Železná kramle

Podlaha v Pasargadu

Kábe Zartošt - Persepolis

*Víte, na co myslím?
Ano?
Napište mi a dostanete moji
knihu!*

Adresa: Redakce BÚSTÁN

BÚSTÁN

„Perští Sásánovci, poslední slavná říše“

نمایشگاه، ساسانیان آخرین سلسله درخشان ایران“ پاریس 15.9. – 30.12.2006

To je název výstavy umění z období dynastie Sásánovců, která se koná pod záštitou pařížského Cernuschi Museum, Muzea asijských umění města Paříže a Oddělení orientálních starožitností muzea Louvre.

Tepaná číše, Washington, M.Sackler Gallery

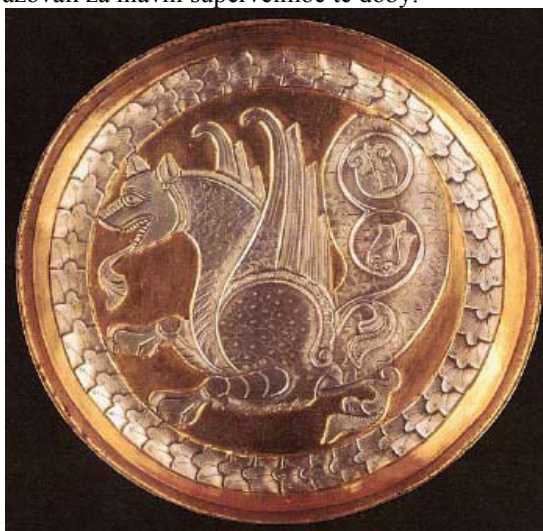
památky z období dynastie Sásánovců byly vzaty do Číny a Japonska iránskými, čínskými a japonskými princí a jsou dnes vystavovány v čínských a japonských muzeích. Muzeum Cernuschi bylo odkázáno hlavnímu městu Paříži před sto deseti lety v závěti zámožného milánského finančníka a filantropa Henri Cernuschiho (1820-1896). Je domovem významné sbírky čínského a japonského umění.

Sásánovská dynastie byla u moci více než čtyři století (224-642 n.l.). V r. 224 princ Ardešír z oblasti Fárs (Párs) v jihozápadním Íránu svrhl Artabana, hlavu Pártské říše, a založil novou dynastii známou jako sásánovská, pocházející od jejího předka Sásána. Za čtyři století vlády vybudovali Sásánovci jednu z největších říší starověkého světa a mnohem rozlehlejší, než byla říše Achajmenovců, za jejichž dědice se považovali. Na křižovatce mezi civilizacemi z Východu, jakými byla Čína a ze Západu, jakými byla Římská říše a později Byzantská říše, se Sásánovci považovali za hlavní supervelmoc té doby.

Jádro sásánovského umění je oslavou podoby krále, který je představován jako jednotící síla, která drží říši pohromadě a reprezentuje pravomoc koruny. Král vládne dvoru a je prezentován ve všech loveckých scénách a na hostinách vytesaných v kamenech nebo na většině předmětů, jako na kovových vázách a artefaktech zdobených rubíny. Královský dvůr byl stejně luxusní jako velkolepé večírky pořádané pro prince a šlechtu spřízněnou s královstvím. Tato okázalá nádhera podněcovala množství „méně významných“ umění. Stříbrné nádoby pokryté zlatými mincemi s podobou krále, číše a amfory zdobené symboly souvisejícími s mazdaistickým náboženstvím (předislámským monotheistickým náboženstvím) nebo znázorňující tanečnický, hudebníky a dvorní klauny. Exponáty výstavy jsou jemná keramika, drahocenné hedvábí, obřadní klenoty a meče, a zlaté či stříbrné mince. Různorodost předmětů prezentovaná na této výstavě vypovídá, co potřebovala velká aura a věhlas poslední perské dynastie před osudovým pádem pod muslimské podrobení.

Exhibice se koná od 15.září do 30.prosince 2006.

Výstava, zahrnující více než 200 historických předmětů zapůjčených z nejvýznamnějších světových muzejních sbírek ze Spojených států, Evropy a Íránu, dosvědčuje rozmanitost nádherného umění a různorodost tvorby perských umělců. Mimo to výstava představuje umělecké práce zapůjčené z iránského Národního muzea a Muzea Rezy Abbasiho v Teheránu, z muzea Ermitáž v Petrohradu, a z muzeí v Japonsku a v Číně. Předměty zahrnují dvě stříbrné konvice z Muzea Rezy Abbasiho a čtyři talíře, jednu stříbrnou konvici, dvě skleněné mísy a dvě sádrové sošky z Národního muzea. Muzeum Cernuschi vedlo vyjednávání s Národním muzeem v Teheránu už dva roky před uspořádáním výstavy. Vzácné starověké

Stříbrná patinovaná mísa, Londýn, British Museum

Perské poklady

گنج ایران

www.hedvabnastezka.cz

V Národním muzeu klenotů uvidíte to, co jinde na světě není. Klenotnice perských šáhů byla pohádkově bohatá a není divu, že se kvůli tomuto bohatství vedly války. Mahmud Afghan v roce 1722 z vítězného tažení do Indie přivezl perské klenoty, ale nezůstaly tam na dlouho. V roce 1736 Nader Šáh nejprve po dobrém a poté po zlém začal požadovat drahokamy zpět a díky svému válečnému umění je nakonec získal. Po jeho násilné smrti v roce 1747 byla část pokladnice rozprodána, například slavný diamant Kuh-e Nur neboli **Koh-i-nor** získal britský král jako dar, ale to co zůstalo dodnes zachováno je stále mimořádně impresivní.

Kuh-e Nur

Zlatý Sluneční trůn (zvaný též Paví trůn)

Mezi exponáty je **Paví trůn** z roku 1798 s 26 733 drahokamy, **Darya-ye Nur** (Moře světla) – největší neopracovaný diamant na světě o váze 182 karátů, **Zeměkoule z drahokamů** vyrobená v roce 1869 z 51 366 drahokamů vážících 34 kg a v neposlední řadě **korunovační koruny** posledních šáhů.

Národní klenotnice se nachází v podzemních prostorách Národní banky v ulici Ferdousi. Otevřena je pouze třikrát týdně na dvě hodiny a každý návštěvník musí projít velmi přísnými bezpečnostními kontrolami (nutno odložit i veškeré mince).

Íránská Národní klenotnice je považována za nejdražší kolekci klenotů na světě. Byly sbírány po celá staletí a jejich hodnota se číslly ani nedá vyjádřit. Mezi nejcennější „kousky“ patří:

- **Glóbus**, který byl vyroben v roce 1869 ze samých drahokamů - moře a oceány jsou ze smaragdů, země z rubínů, na rovnoběžky a poledníky bylo použito 34 kilogramů zlata.
- **Koruna Kiani** byla vyrobena pro šáha Fath-Aliho v roce 1797, je zdobena diamanty, smaragdy, rubíny a perlami.
- **Koruna královny Farah Páhlaví** z roku 1967 je osázena pěti druhy drahých kamenů.
- **Koruna**, kterou používali šáh Reza Khan a Mohammad Reza Páhlaví, byla vytvořena ve stylu korun Sásánovských králů. Červený samet je potažen zlatem a stříbrem a zdoben diamanty. V podobném duchu je zpracováno také královské žezlo.
- **Darya-e-Nur** neboli **Moře světla** je největším růžovým diamantem na světě. Váží 182 karátů a klenotníci se domnívají, že se jedná o jednu ze dvou částí, které původně tvořily jediný kámen.
- **Zlatý Sluneční trůn** (zvaný též **Paví trůn**) byl používán šáhem Fath-Alim počátkem 19. století.
- **Ozdoba Šáha Nádhery**, zvaná diamantový chochol, jehož diamanty a smaragdy váží dohromady 781 karátů, je vysoká 13 cm. Šáh Náder jí nosil v letech 1688-1747 na čelní straně své čepice perského stylu.

Glóbus

Darya-e-Nur neboli Moře světla

Ozdoba Šáha Nádhery

PARDIS
PARDIS

پارديس

1996 * 2006

NAKLADATELSTVÍ PARDIS

vydavatel perské literatury

SLAVÍ 10. NAROZENINY

K 10. výročí
založení
nakladatelství
PARDIS vychází
dlouho očekávaná
Perská gramatika,
která bude
v prodeji
v prosinci 2006.

PERSKÁ GRAMATIKA

دستور زبان فارسی

2006

R. MIRCHI

www.pardis.cz

info@pardis.cz

P.O.Box 55, Praha 6

tel: 606 412 605

Chceš-li porozumět duši Íránců, mluv persky.

BÚSTÁN

Oficiální čtvrtletník Česko - íránské společnosti

Ročník 9

Číslo 2 (32), 2006

INNS 1802-0399

Vydává PARDIS Praha

P. O. Box 55, Praha 6

tel: 606 412 605

**Určeno pro potřebu členů
Česko - íránské společnosti
a přátel perské kultury**

Povoleno Ministerstvem kultury MK ČR

Distribuci zajišťuje Česká pošta, s.p., Postservis, Praha 9

Vychází jako čtvrtletník v počtu 300 výtisků (zdarma)

Redakce: R. Mirchi

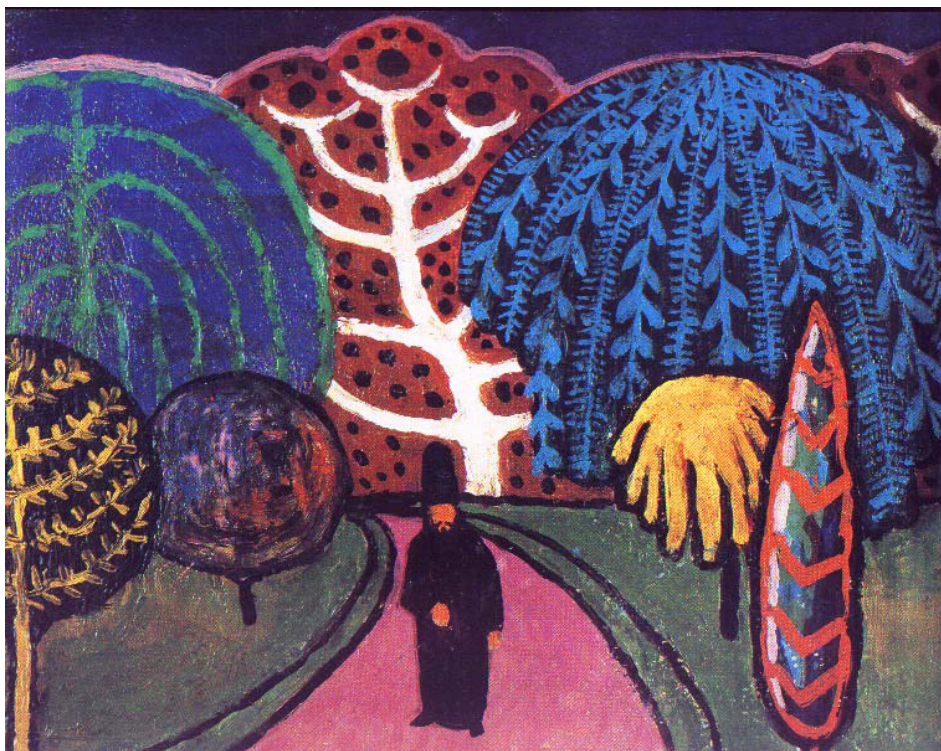
Tisk:

TIGIS

Třebohostická 564/9

100 00 Praha 10

Datum uzávěrky tohoto čísla - 30.10.2006

Perská zahrada

Jan Zrzavý (1890-1977)

Český malíř, grafik, ilustrátor a scénický výtvarník

Čtvrtletník BÚSTÁN vydává nakladatelství PARDIS Praha
Vydavatel perské literatury